

Engleski jezik je germanskog porekla sa mnogo reči pozajmljenih iz francuskog i latinskog jezika. Engleskim jezikom govore stanovnici Velike Britanije, Irske, Sjedinjenih Američkih Država, Kanade, Australije, Novog Zelanda i Južnoafričke Unije. Postoje izvesne razlike kako između engleskog jezika u navedenim zemljama tako i između dijalekata unutar tih zemalja. Ali postoji jedna varijanta, takozvani standardni engleski jezik, čije je jedinstvo gramatičke i leksičke prirode, koja je u svim ovim zemljama usvojena kao jezik kojim govore i pišu obrazovani ljudi bez obzira na razlike u njihovom izgovoru. Taj jezik ćemo učiti i mi u ovoj knjizi. Već ste i sami zapazili kada ste gledali engleske i američke filmove da se razlikuje izgovor engleskih i američkih glumaca. Mi ne možemo istovremeno učiti nekoliko različitih izgovora, nego ćemo se opredeliti za jedan, takozvani *usvojeni izgovor* (Received Pronunciation). Taj izgovor ne samo što razumeju svi oni koji govore engleskim jezikom u bilo kom kraju sveta da žive, nego će on i vama omogućiti da razumete one ljude koji se služe standardnim engleskim jezikom bez obzira na njihov izgovor.

Englezi se služe latinskom azbukom. Njihova azbuka ima 26 slova, a u engleskom izgovoru koji ćemo mi učiti ima 44 glasa. Jasno je da svako slovo ne predstavlja po jedan glas. Izvesna slova se u raznim rečima različito čitaju, a neki glasovi predstavljeni su kombinacijom slova. Englezi ne pišu onako kako govore, stoga će vam engleski pravopis pričiniti izvesne teškoće. Međutim, ako pri učenju lekcije svaku reč prepisete nekoliko puta, naučićete ne samo kako se ona piše nego ćete je na taj način i zapamtiti.

Da biste znali kako se nova reč izgovara, pored nje ćemo stavljati u zagradi izgovor. Za beleženje izgovora koristićemo fonetske znake Međunarodnog fonetskog udruženja izuzev nekoliko znakova koje smo uzeli iz naše azbuke (š, ž, č, dž) i nekoliko znakova koje smo iz praktičnih razloga modifikovali. Znakove za izgovor uvek ćemo stavljati u uglaste zagrade []. Okrugle zagrade označavaju da se glas koji se između njih nalazi može, ali ne mora izgovoriti.

Prvi čas

Već u prvom času naučićemo neke glasove koji su za nas novi. Takvih glasova nema mnogo i savladaćemo ih tokom prvih deset lekcija. Jedan od glasova koji ne postoji u našem jeziku javlja se u početku reči this : ovaj, ova, ovo. Da biste ga dobro izgovorili potrebno je da vrh jezika približite ivici gornjih sekutića sa unutrašnje strane (kao na slici 1) pa u tom položaju pokušajte da duvate.

To činite sasvim blago. Pri tome ćete osetiti strujanje vazduha koji prolazi kroz vrlo mali tesnac između gornjih zuba i vrha jezika. Ovaj glas je zvučan, te kao kod svih zvučnih glasova i pri obrazovanju ovog glasa glasne žice trepere. Ako želite da proverite da li ste umeli da ga izgovorite kao zvučan glas, dovoljno je da palac i kažiprst stavite na jabučicu dok ga izgovarate, i osetićete kako vam glasne žice trepere. (Pošto će ovaj glas neki Englezi izgovoriti i sa vrhom jezika između zuba, to možete učiniti i vi u početku učenja, ako vam je tako lakše). Ovaj se glas u pravopisu uvek javlja kao *th*, a u zagradi za izgovor obeležavaćemo ga kao [ð]. Glas koji sledi *th* u reči *this* jeste kratak samoglasnik i on se znatno razlikuje od srpskohrvatskog kratkog *i* (na primer, u reči *sit*). Englesko kratko [i] otprilike se nalazi između samoglasnika *i* i samoglasnika *e* u našem jeziku. Namestite usta kao da hoćete da kažete glas *e*, jezik povucite malo unazad i ne menjajući položaj usana izgovorite kratko englesko [i].

Pazite da jezik i usne držite sasvim labavo. Na slici 2. dajemo vam približan položaj usana za [i]. Poslednji glas sličan je našem glasu *s*. Sada vam u zagradi za izgovor možemo dati fonetsku transkripciju glasova u reči *this* [ðis]. Izgovorite je nekoliko puta stalno imajući na umu uputstva koja smo vam dali. Iduća reč koju ćemo naučiti jeste *is* [iz] jeste, je. U njoj se, kako vidite, opet javlja kratko [i], koje smo već naučili, ali se ovaj put krajnje slovo *s* čita kao [z]. Glas [z] je takođe sličan našem *z*.

Sada ćemo vam predstaviti dva lica koja će postati vaši dobri poznanici. Prvo ime koje ćemo naučiti jeste *Dick* [dik]. Engleski suglasnik [d] nije teško izgovoriti. Treba samo zapamtiti da pri izgovoru engleskog [d] vrh jezika dodiruje zubni greben iza gornjih sekutića, dok za naše *d* vrh jezika dodiruje i gornje sekutiće i zubni greben. Suglasnik [k] sličan je našem.

Slika 1

[i]

Slika 2

Ovom prilikom naučićete jedan od osnovnih uzoraka engleske rečenice.

This is Dick.
[ðisiz dik]
Ovo je Dik.

This is Pavle.
[ðisiz pavle]
Ovo je Pavle.

This is Betty.
[ðisiz beti]
Ovo je Beti.

Pored pravilnog izgovora pojedinačnih glasova veoma je važno da vezujete one grupe reči koje se u rečenici izgovaraju zajedno. Ako od samog početka ne steknete tu naviku, govor će vam biti isprekidan i zvučće neprirodno. Stoga smo vam u transkripciji gornjih rečenica sastavili prve dve reči.

Treba da vam predstavimo i Dikovu sestru *Betty* [beti]. U njenom imenu prvo se javlja suglasnik [b] koji je sličan našem *b*, zatim kratki samoglasnik [e] koji je uglavnom sličan našem kratkom *e* u rečima *leto*, *tek*, samo je malo zatvoreniji od njega. Usne su razvučene kao pri izgovoru engleskog kratkog [i], ali su više razmaknute. Suglasnik [t] je bezvučni parnjak suglasnika [d]. Obrazuje se na isti način i na istom mestu kao i [d], tj. vrh jezika dodiruje greben iza gornjih sekutića. Krajnji glas [i] ste već naučili.

[e]

Rečenični uzorak I

This	is	Dick Pavle Betty
------	----	------------------------

Većina višesložnih reči u engleskom jeziku ima jedan glavni (ili jak) naglasak. Manji broj višesložnih reči ima i dva naglasaka, od kojih su oba jaka ili je jedan jak a drugi slabiji; ovaj slabiji obično zovemo

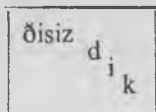
sporedan naglasak. Glavni naglasak ćemo uvek obeležavati kao ['] u zagradi u kojoj dajemo izgovor reči, i to ispred onog sloga koji je naglašen ['beti]. Sporedni naglasak ćemo obeležavati znakom [,] ispred slabije naglašenog sloga. Kod jednosložnih reči kao što je reč *Dick* [dik] naglasak se ne beleži, zato što je jasno da glavni naglasak mora pasti na taj slog.

Kad se reči vezuju u rečenici, one nisu sve podjednako naglašene. Neke nevažne gube svoj naglasak, naročito ako se brzo govori. Druge, opet, a to su obično reči koje su važne za značenje u rečenici, zadržavaju svoj naglasak. Naglašeni slogovi tih važnih reči čine zajedno rečenični naglasak. Razume se da i jednosložne reči, ako su važne za smisao, mogu nositi rečenični naglasak. Kod transkripcije celih rečenica obeležavaćemo samo one reči koje su u datoj rečenici naglašene.

Pored izgovora pojedinačnih reči, njihovog naglaska i vezivanja reči u grupe, značajna je i intonacija rečenice, tj. dizanje i spuštanje visine glasa kojim izražavamo emocionalnu sadržinu rečenice. Obaveštajne rečenice (potvrдне i odrične), kao što je naša rečenica *This is Dick*, obično ćemo izgovoriti silaznom intonacijom, odnosno melodijom, a to znači da će najvažnija reč biti izgovorena silaznim tonom. Pošto je u pomenutoj rečenici reč *Dick* najvažnija za našu misao, mi ćemo na njoj upotrebiti silazni ton, tj. glas će početi da pada dok tu reč izgovaramo. Reč *this* izgovorićemo prilično visokim ali ravnim tonom. Ovo je ujedno i naglašena reč, jer je i ona važna za smisao rečenice.

Sada ćemo pokušati da vam na jednostavan način pokažemo kako izgleda silazna melodija u rečenici:

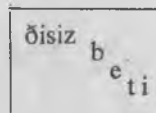
This is Dick ['ðisiz *dik].

(Sigurno ste приметili da smo u zagradi za izgovor ispred reči [dik] stavili znak [*]. Sve jednosložne reči koje nose glavno značenje, i na kojima se zbog toga pravac tona menja, uvek će u zagradi za izgovor biti obeležene na ovaj način. Ostale važne reči biće obeležene naglaskom [']. Kod višesložnih reči znak [*] stavićemo samo ispred onog sloga na kojem se pravac tona menja.

Ako iza naglašenog sloga najvažnije reči, na kojem smo upotrebili silazni ton, ima još neki slog, on će se izgovoriti niskim i ravnim tonom:

This is Betty ['ðisiz *beti].

Drugi čas

U ovoj lekciji predstavice vam se Dik. On će vam reći da je Beti njegova sestra, a mi ćemo iskoristiti tu priliku da naučimo još nekoliko novih glasova i novih reči. Dik i njegova sestra prezivaju se *Knight*. Slovo *k* ne čita se ispred *n* na početku reči, te je prvi glas u ovoj reči [n]. On se ne razlikuje od našeg glasa *n*. Zatim sledi dvoglasnik [ai] koji se izgovara kao jedan glas, u jednom dahu. Prvi deo ovog dvoglasnika ne zadaje teškoće. Izgovorite ga kao naše kratko *a* i onda, ne prekidajući

Prvi deo
dvoglasnika [ai]

Drugi deo
dvoglasnika [ai]

dah, pomerajte jezik i usne u pravcu engleskog kratkog [i]. Pri tome dobro vodite računa da ne kažete *aj* ili dva posebna samoglasnika *a—i*, već [ai] vezano. U ovom, kao i u svim ostalim engleskim dvoglasnicima, naglašen je prvi deo, tj. [a], dok je drugi deo [i] potpuno nenaglašen, tako da se jedva čuje. Slova *gh* ovde se ne čitaju a glas [t] vam je već poznat. Sada možemo izgovoriti prezime *Knight* [nait].

Da bismo razumeli šta će nam Dik reći, moramo naučiti zamenicu prvog lica *I* [ai] *ja*, koja se uvek piše velikim slovom. U reči *am* : *jesam*, *sam*, javlja se glas koji ne postoji u srpskohrvatskom jeziku. Njega ćemo u zagradi za izgovor obeležavati kao [æ]. Ovaj se samoglasnik nalazi između *a* i *e*. Namestite usta kao da hoćete da izgovorite naše *a*, pa u tom položaju izgovorite *e*. Ako pri tome osetite malu zategnutost u grlu, znači da ste ovaj engleski glas dobro izgovorili. Iako se [æ] obično smatra kratkim samoglasnikom, mnogi ga Englezi produžavaju ispred zvučnih suglasnika, kao na primer u reči [æm]. Englesko [m] je gotovo isto kao naše. Sada izgovorite obe reči sami: *I am* [ai æm]. Pazite da ih kažete vezano. *I am* : *ja sam* u govoru se često skraćuje u *I'm* [aim], pa ćemo ga odmah tako i naučiti.

I'm Dick Knight.
['aim 'dik *nait]

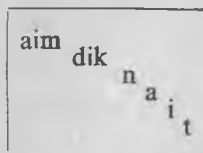
Ja sam Dik Najt.

Ako ima više naglašenih slogova ispred najvažnije reči, prvi naglašeni slog, kao što znate, izgovara se prilično visokim i ravnim tonom. Svaki

idući naglašeni slog izgovara se malo nižim tonom. Da vidimo kako izgleda silazna melodija u rečenici:

I'm Dick Knight ['aim 'dik *nait].

Da bismo razumeli Dikovu narednu primedbu, moramo da vam skrenemo pažnju na jedan glas koji se čuje i u našem jeziku, ali se ne beleži u pisanju. Taj glas dobijamo ako posebno izgovaramo neke naše suglasnike, na primer: *b* [bə], *d* [də], *g* [gə] (nejasni prizvuk koji se čuje iza tih glasova približno odgovara engleskom [ə]), ili ispred *r* u rečima *rdav*, *prst*. Pri obrazovanju engleskog [ə] treba naročito da pazite na to da nikako ne zaokruglite usne, već da vam usne i jezik budu u neutralnom položaju. Ovaj glas je veoma kratak i javlja se samo u nenačlašenim slogovima. U našem tekstu nalazi se u reči *sister* ['sistə] *sestra*. Još nešto. U engleskom izgovoru koji ovde učimo slovo *r* se ne čita na kraju reči.

[ə]

Betty is my sister. Beti je moja sestra.
 ['beti iz mai *sistə]

Novu reč *that* [ðæt] *onaj, ona, ono; taj, ta, to* umećete da izgovorite bez naše pomoći, jer su vam svi glasovi u njoj poznati.

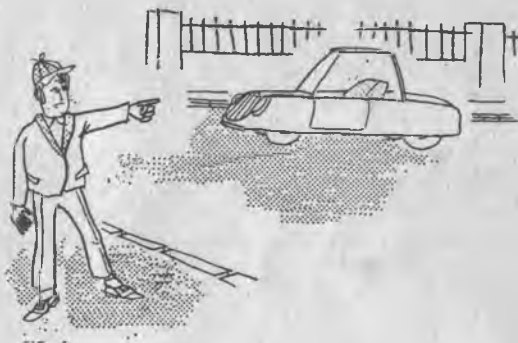
U reči *car* [ka:]: *kola, auto* slovo *c* čita se kao [k]. Već smo pomenuli da je ovaj suglasnik sličan našem *k*, ali on se u nečemu i razlikuje od našeg glasa: ako se nađe ispred naglašenog samoglasnika, englesko [k] je jako aspiravano. To znači da se između njega i narednog samoglasnika čuje kratak dah ili slabo "h". Isto važi i za engleske suglasnike [t] i [p]: [k^h], [t^h], [p^h]. Drugi glas koji treba da naučite jeste englesko

dugo [a:]. U zagradi za izgovor stavili smo dve tačke. Taj znak ćemo uvek upotrebljavati posle dugih samoglasnika. Englesko [a:] nije teško naučiti. Jezik treba da držite sasvim nisko u ustima, vrh jezika povucite unazad, a razmak između vilica neka vam je prilično veliki. Nemojte ga zamenjivati našim dugim *a*, jer je naše dugo *a* više prednji glas. Verovatno ste zapamtili da se *r* ne čita na kraju reči, pa sad izgovorite reč *car* [ka:]. *That is my car* ['ðætɪz maɪ*ka:] *to su moja kola*. *That is* se u govoru skraćuje u *that's* [ðætɪs]. (Obratite pažnju da posle engleske reči *car* dolazi glagol u jedini: *is*, dok posle naše reči *kola* dolazi glagol u množini: *su*).

[a:]

That's my car.
 ['ðætɪs maɪ *ka:]
 To su moja kola.

(Nadamo se da ste u gornjim primerima reči [*sɪstə] i [*ka:] izgovorili silaznim tonom.)

Rečenični uzorak II

I	am	Dick Knight
Betty	is	my sister

Umetnite izostavljene reči: I am Dick Knight. This is Betty. Betty is my sister. That is my car.

Prevedite na engleski: Ja sam Dik Najt. Ovo je Beti. Beti je moja sestra. To su moja kola.

Treći čas

Dik i Beti došli su na stanicu da dočekaju svoga prijatelja Pavla, koji dolazi iz Jugoslavije. Dok se oni ne sretnu sa Pavlom, mi ćemo se pozabaviti izgovorom nekih glasova.

This is Pavle.

This is his luggage.
[ˈðisiz hiz*ɫɑgidʒ]

Ovo je njegov prtljag.

U reči *his* [hiz] *njegov*, -a, -o: *njegovi*, *njegove*, *njegova* moramo vam objasniti izgovor glasa [h], jer pretpostavljamo da ste ga vi pročitali kao naše *h*. Englesko [h] razlikuje se od srpskohrvatskog *h*, pa ćemo ga naučiti kao nov glas. Evo kako. Usta se nameste za samoglasnik koji dolazi posle njega (u ovom slučaju to je kratki samoglasnik [i]). Pre nego što izgovorite taj samoglasnik izdahnite vazduh, odnosno ispustite dah. Taj dah koji se čuje ispred samoglasnika u stvari je engleski glas [h]. On je slabiji od našeg *h*. Pošto ste naučili glas [h] u reči [hiz], da se vratimo na reč *prtljag*, koja se na engleskom kaže [ˈɫɑgidʒ]. Kada se nađe ispred samoglasnika ili glasa [j], engleski glas [l] izgovara se kao srpskohrvatsko *l*. To je takozvano "svetlo" [l]. Postoji još jedna varijanta ovog glasa, o kojoj ćemo govoriti nekom drugom prilikom. Idući glas je središnji, otvoreni i vrlo kratak samoglasnik [ʌ]. Izgovara se bez ikakvog zaokruživanja usana. Jezik se nalazi nisko u ustima, a razmak između usana je prilično velik. Dosta je sličan našem nenaglašenom *a* u reči *sila*. Englesko [g] odgovara našem *g*. Poslednji glas je [dʒ]. On se razlikuje od našeg *dž* po tome što je mekši glas od našeg *dž*, a tvrdi od našeg *dj*.

Da bismo mogli da postavljamo pitanja treba da naučimo reč *who* [hu:] *ko*. Sigurno ste zapazili da se slovo *w* ovde ne čita. Glas [h] maločas ste naučili. Zapamtite još i izgovor dugog samoglasnika [u:]. pa ćemo za danas završiti sa opisom glasova. Englesko dugo [u:] slično je našem dugom *u*, samo što su usne malo više zaokrugljene i isturene nego pri izgovoru našeg glasa. Razmak između vilica je mali.

[ʌ]

[u:]

I posle ove upitne reči u govornom jeziku glagol *is* javlja se u skraćenom obliku: *who is = who's* [hu:z].

Who's this? ['hu:z *ðis] Ko je ovo?

It's Pavle. [its*pavle] To je Pavle.

U odgovorima na pitanja koja sadrže *this* i *that* vrlo često se te zamenice ne ponavljaju, nego se umesto njih upotrebljava zamenica *it* [it]. *It is* se u govoru skraćuje u *it's* [its]: *Who's this? It's Betty.*

U pitanjima koja počinju upitnom reči *who* obično se upotrebljava silazna melodija. U gornjim primerima reči *this* i *Pavle* (odnosno naglašeni slog reči *Pavle*) treba izgovoriti silaznim tonom.

Rečenični uzorak III

Who	is	this?
Who	is	that?

Who's this? It's.....

Who's that?

Na pitanja ste sigurno dobro odgovorili, pa se možete pohvaliti da ste počeli da govorite engleski.

Proverićemo i ostale stvari koje smo dosad naučili.

Kako se podvučeni oblici skraćuju u govoru: *Who is that? It is my sister. That is his car. That is Pavle. Who is this?*

Prevedite na engleski: Ko je ovo? To je Dik Najt. Ovo je njegova sestra. Ovo su njegova kola. Ko je ono? Ono je Pavle. Ovo je njegov prtljag.

Četvrti čas

Dik i Beti su na peronu. Dik izdaleka ugleda Pavla i kaže svojoj sestri: Look, Betty! That's Pavle. [*luk, beti! *ðæts ,pavle] Pogledaj, Beti! Ono je Pavle. U reči *look* javlja se kratki samoglasnik [u]. On je sličan našem kratkom i nenaglašenom *u* u reči *ulagati*, ali je jezik pomeren više unapred. Pri izgovoru ovog glasa usne su zaokrugljene, mada manje nego za [u:], i nisu isturene. Treba naročito da pazite na to da jezik i usne držite labavo. Sada pokušajte da kažete reč *look* [luk].

[u]

Kratke naredbe često imaju silaznu melodiju, stoga ćemo reč *look* izgovoriti silaznim odnosno visoko-silaznim tonom (glas brzo pada sa velike visine na nisku). Reč *Betty* izgovorićemo ravnim i niskim tonom. Uzgred da napomenemo da se visoko-silazna melodija mnogo češće čuje u razgovornom jeziku, jer kod slušaoca izaziva utisak veće živosti i topline nego nisko-silazna melodija (kod koje glas pada sa srednje visine na nisku).

Pre nego što se prijatelji susretnu, naučićemo nekoliko novih izraza koji se upotrebljavaju pri pozdravljanju. Dobri prijatelji se na engleskom jeziku obično pozdravljaju sa Hullo ; zdravo! Da biste ovu neophodnu reč mogli pravilno izgovoriti potrebno je da vam objasnimo dvoglasnik [əu]. Prvi deo ovog dvoglasnika jeste [ə]. Izgovorite ga nekoliko puta. Sada iz položaja za [ə] pomerajte jezik u pravcu kratkog engleskog [u], koji ste malopre naučili. Još nešto. Prvi deo, tj. [ə] treba da vam je duži od drugog dela, tj. [u]. Sigurno ste se sami setili da za [ə] usne držite u neutralnom položaju, a da ih za [u] malo zaokruglite. Vrh jezika neka vam sve vreme čvrsto dodiruje donje sekutiće. Nadamo se da vam ovo nije bilo suviše teško. Prošlog časa ste naučili glasove [h], [ʌ] i [l], pa najzad možete izgovoriti reč ['hʌ'ləu].

Prvi deo dvoglasnika [əu]

Drugi deo dvoglasnika [əu]

Izraz koji će Dik upotrebiti posle pozdrava, a koji će i vama biti potreban pri susretu sa poznanicima, jeste How are you ['hau *a: ju:]. Kako ste, kako si? U ovom izrazu vam je nepoznat dvoglasnik [au]. Kao polazna tačka za ovaj dvoglasnik može poslužiti srpskohrvatski samoglasnik *a* u reči *paun*. Iz položaja za *a* pomerajte jezik u pravcu engleskog kratkog [u]. Pazite da [au] izgovorite u jednom dahu, i da prvi deo dvoglasnika naglasite. Drugi deo dvoglasnika jedva se čuje. Uporedite položaj usana na slici. U reči *you* [ju:] *ti, vi* javlja se i polusamoglasnik [j] koji je sličan našem glasu *j*. Sada kažite izraz *how are you* ['hau *a: ju:].

Prvi deo dvoglasnika [au]

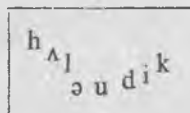

Drugi deo dvoglasnika [au]

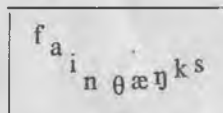
Ima raznih odgovora na ovo pitanje, a mi ćemo vam dati sledeći izraz: *fine, thanks*. U reči *fine* [fain] dobro, odlično svi su vam glasovi poznati, jer glas [f] uglavnom odgovara našem *f*. Reč *thanks*: hvala ste morali čuti na filmu, a možda i u nekoj drugoj situaciji. Ukoliko se malo više potrudite da naučite pravilan izgovor ove reči, trud će vam se isplatiti, jer se engleskim jezikom ne možete sporazumevati ni nekoliko minuta a da vam on ne zatreba. Prvi glas u ovoj reči predstavljen je slovima *th*, i on je bezvučni parnjak glasa [ð] u rečima *this* i *that*. Njega ćemo u zagradi za izgovor obeležavati kao [θ]. Ovaj se glas obrazuje na istom mestu i na isti način kao i [ð], samo što pri njegovom izgovoru glasne žice ne trepere, te ga umesto zvuka prati dah. Drugi glas u ovoj reči naučili smo ranije. To je samoglasnik [æ]. Treći glas [ŋ] postoji i u našem jeziku, ali ne kao samostalan glas nego kao varijanta glasa *n* kad se *n* nađe ispred *k* i *g*, na primer u rečima *tanka*, *bitanga*. Prema tome englesko [ŋ] izgovorićete isto onako kao što biste izgovorili naše *n* u reči *tanka*. Sada kažite reč *thanks* [θæŋks].

Pre nego što budete prisustvovali susretu dvojice prijatelja, objasnićemo vam melodije koje će se javiti u sledećem dijalogu. U pozdravu *Hullo, Dick*, reč *hullo* izgovorićemo visoko-silaznim a reč *Dick* uzlaznim tonom. (Neka vas ne zbuni što smo vokativ ovde izgovorili uzlaznim tonom, a ne ravnim, kao posle naredbe *Look, Betty*. To smo učinili zato da bi pozdrav zvučao ne samo srdačno i prijatno već i prisno.) Da vidimo sada kako treba izgovoriti uzlazni ton. To je sasvim jednostavno: glas počinje da se penje od niskog do prilično visokog tona. Istu kombinaciju silazno-uzlaznog tona upotrebićemo i u izrazu *Fine, thanks*. Pitanje *How are you?* izgovorićemo visoko-silaznom melodijom (visoko-silazni ton na reči **are*).

Hullo, Dick
[*hʌləʊ, *dɪk]

Fine, thanks.
[*fain, *θæŋks]

PAVLE Hullo, Dick.
DICK Hullo, Pavle. How are you?
PAVLE Fine, thanks.
DICK This is my sister Betty.
PAVLE Hullo, Betty.

Prevedite na engleski: Zdravo, Dik. Kako si? Hvala, dobro. Ovo je moja sestra Beti. Zdravo Beti.

Peti čas

Pre nego što Dik sa Pavlom stigne kući, gde će Pavle biti u gostima više meseci, upoznaćemo se sa nekim članovima porodice Najt. Prvo ćemo vam predstaviti Dikovog oca, gospodina Najta. Možda vam je već poznato da se reč *Mister* ['mistə] *gospodin* piše skraćeno *Mr.* i velikim slovom. Isti je slučaj sa skraćenicom *Mrs.* ['misiz] *gospoda*.

Lična zamenica trećeg lica za muški rod jeste *he* [hi:] *on*. U njoj se javlja dugi samoglasnik [i:], koji se od engleskog kratkog [i] razlikuje ne samo po dužini nego i po kvalitetu. On je zatvoreniji glas od kratkog [i]. Usne su razvučene, a otvor između vilica nešto je manji nego kod [i]. Inače je sličan našem *i* u reči *vino*. Ovaj glas imate i kod lične zamenice trećeg lica za ženski rod, koja glasi *she* [ši:] *ona*. Uzgred zapamtite da je englesko [ʃ] slično našem glasu š.

[i:]

Prisvojni oblik imenice gradi se kada se imenici doda 's. Nastavak 's koji se dodaje za obrazovanje prisvojnog oblika imenice, izgovara se posle svih samoglasnika kao [z]: Pavle's ['pavlez], Betty's ['betiz], a kao [s] posle glasova [p, t, k, f, θ]: Dick's [diks], Knight's [naits]. Kako se izgovara posle ostalih glasova videćemo doznije.

This is Mr. Knight. Ovo je gospodin Najt.
['ðisiz mistə'nait]

He is Dick's father. On je Dikov otac.
['hi:iz 'diks *fa:ðə]

father ['fa:ðə] otac

mother ['mʌðə] majka

This is Mrs. Knight. Ovo je gospođa Najt.
['ðisiz *misiz nait]

She is Dick's mother. Ona je Dikova majka.
['ši:iz 'diks *mʌðə]

house [haus] kuća

That's Mr. Knight's house.
['ðæts mistə'naitz *haus]

To je kuća gospodina Najta.

Ovde moramo malo zastati da bismo vam objasnili izgovor engleskog glasa [r]. Za englesko [r] preporučljivo je početi od engleskog [ʒ] (koje je vrlo slično našem ž), zatim vrh jezika treba povući nešto više unazad nego za [ʒ] i uz to držati ga labavo. Usne se mogu malo zaokrugliti, a razmak između vilica treba da je veći nego za glas [ʒ]. Pazite da vrh jezika samo približite zadnjem delu zubnog grebena, ali ne i da ga dodirnete. Ako vam se ovaj engleski glas čini suviše teškim za izgovor, Englezi će vas razumeti i ako upotrebite naše r. Međutim, važno je da zapamtite da se u izgovoru koji mi ovde učimo [r] javlja samo ispred samoglasnika, a ne javlja se ispred suglasnika i na kraju reči. Sada ga vežbajte u reči room [ru:m] soba.

This is Mr. Knight's room.
 ['ðisiz mistə'naitz *ru:m]

Ovo je soba gospodina Najta.

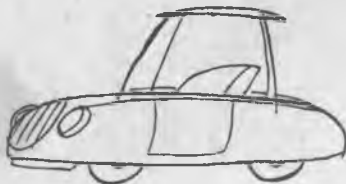
Verovatno već i sami pogađate da se u svim rečenicama koje smo dosada imali u ovom času može upotrebiti bilo koja silazna melodija. Da vas samo podsetimo da se silaznim tonom kažu sledeće reči: [*nait], prvi slog reči [*fa:ðə], [*misiz] i [*mʌðə], [*haus] i [*ru:m]; da se prvi naglašeni slog u rečenici kaže ravnim i prilično visokim tonom, a svaki sledeći nešto nižim i ravnim tonom.

Danas ćemo naučiti i upitnu reč whose [hu:z] čiji, -a, -e; -i, -e, -a. U engleskom jeziku pokazne reči *this* i *that*, i upitna reč *whose* uvek imaju isti oblik bez obzira na rod i broj.

I u sledećim pitanjima koja počinju upitnom reči *whose* upotrebićemo silazni ton na rečima [*ka:] i [*fa:ðə], kao i u odgovorima tj. na reči [*diks].

Whose car is this? Dick's.
 ['hu:z *ka:r iz ,ðis] [*diks]

Čija su ovo kola? Dikova.

U odgovoru na pitanja koja počinju sa *whose* može se odgovoriti samo imenicom u prisvojnom obliku.

Whose father is that? Dick's.
 ['hu:z *fa:ðər iz ,ðæt] [*diks]

Čiji je ono otac? Dikov.

Maločas smo pomenuli da se [r] ne javlja na kraju reči. Međutim, mi smo ga u zagradi za izgovor posle reči *car* i *father* ipak obeležili. To smo učinili zato što će većina Engleza izgovoriti [r] i na kraju reči, ako sledeća reč počinje samoglasnikom, a između njih nema pauze u govoru.

Rečenični uzorak IV

Whose car	is	this?
Whose father	is	that?

Dajte sami odgovore na sledeća pitanja

Whose luggage is this?

Who is this? It's
 Whose father is he?

Who's this?

Whose mother is she?

Whose house is that?

Popunite prazna mesta odgovarajućim rečima

This ____ Mr. Knight. He is ____ 's father. This ____ Mrs. Knight. ____ is Dick's mother. This ____ Betty. She is Dick's ____ . This is ____ 's car. That is ____ 's luggage. That's Mr. ____ 's house. Mr. Knight is Dick's ____ .

Prevedite na engleski

Ovo je gospodin Najt. Čiji je on otac? Dikov. Ko je ono? Ono je gospođa Najt. Ona je Dikova majka. Čija je ovo soba? Gospodina Najta. Čija su ovo kola? Dikova. Čiji je ovo prtljag? Pavlov. Čija je ono kuća? Gospodina Najta. Čija je sestra Beti? Dikova.

Šesti čas

Prošli put ste saznali da je zamenica trećeg lica jednine ženskog roda *she* [ši:], a muškog roda *he* [hi:]. U engleskom jeziku rod se razlikuje samo kod živih bića, te se *she* odnosi na osobe ženskog, a *he* na osobe muškog roda. Sve ono što nije živo biće srednjeg je roda, a zamenica za srednji rod je *it*. Pošto se kod nas rod razlikuje i kod stvari i kod pojmova, ova će se zamenica prevoditi na naš jezik kao *on*, *ona*, *ono*. Kako vidite, engleski jezik ima prirodni rod, a ne gramatički, kao što imaju naš i mnogi drugi jezici. To će vam uštedeti mnogo truda, jer nećete morati da pamтите da li je, na primer, reč *house* muškog, ženskog ili srednjeg roda.

Mr. Knight's house is in London.
[mɪstə'naɪts 'haus ɪzɪn*'lʌndən]

It's in West Avenue.
[ɪts ɪn'west *ævɪnju:]

Kuća g. Najta je u Londonu.

Ona je u Vest aveniji.

in [ɪn] u
London ['lʌndən]
Avenue ['ævɪnju:] avenija

U reči *West* [west] *zapad(ni)* imamo jedan novi glas. To je polusamoglasnik [w]. Evo kako ćete ga naučiti. Jezik namestite kao za [u:] ili [u], usne zaokruglite i isturite kao za zviždanje, pa zatim brzo izgovorite glas koji sledi (odn. samoglasnik [e] u ovom slučaju). U reči *Avenue* ['ævinju:] javlja se engleski suglasnik [v], koji je sličan našem v. Gornji zubi oslanjaju se na donju usnu. Pazite da [v] ne upotrebljavate umesto [w], koji je čisto usneni glas. Ako biste umesto [west] rekli [vest] Englez bi pomislio da ste, umesto reči *zapadni*, hteli da kažete *potkošulja*, a morate priznati da u našem primeru to ne bi bilo nimalo prikladno ime za jednu aveniju.

Dok se kod nas imenice menjaju po padežima, u engleskom jeziku one ostaju nepromenjene, na primer, *in London* : *u Londonu*.

Rečenični uzorak V

His house	is	in London
He	is	in town

Naučićemo i upitnu reč *where* : *gde*, da bismo mogli postavljati još jednu vrstu pitanja. Ali prvo da vidimo kako se ova reč izgovara. Prvi glas ste upravo naučili. Drugi glas je engleski dvoglasnik [eə]. Iako smo u zagradi za izgovor prvi deo ovog dvoglasnika obeležili kao [e], on je u stvari otvoreniji od engleskog samoglasnika [e]. Da biste ga lakše naučili, možete početi od engleskog [æ] pa zatim pređite na kratko englesko [ə]. Potrudite se da to učinite bez prekida, u jednom dahu. A sada izgovorite reč *where* [weə].

Skraćeni oblik od *where is* jeste *where's* [weəz]. U razgovoru koji ćete imati u današnjem času, javiće se i skraćeni oblici *he's* [hi:z] = *he is*, i *she's* [ʃi:z] = *she is*.

Šigurno ste dosad i sami uočili da se pitanja koja počinju nekom upitnom reči često kažu silaznom melodijom, pa vas više nećemo na to podsećati. U ovom času, u razgovoru koji sledi, vokativi *Mother* i *Pavle* javiće se na početku rečenice. Takvi vokativi mogu se kazati i uzlaznom i silaznom melodijom.

Rečenični uzorak VI

Where	is	my luggage?
Where	is	Pavle?

Ostaje nam još da naučimo izraz koji Englezi upotrebljavaju kada se s nekim upoznaju: *how do you do* ['hau dju:*du:] *kako ste?* Verovatno će vam izgledati čudno što obe osobe koje su predstavljene jedna drugoj upotrebljavaju isti izraz. Ali svaki jezik ima svojih osobenosti, pa i engleski. Vi taj izraz dobro zapamtite, jer će vam zatrebati kad se budete upoznavali s nekim Englezom, ili drugim strancem s kojim ćete govoriti engleski.

[ɔ:]

Da biste mogli pratiti razgovor koji će se voditi između Pavla i Najtovih, potrebno je da naučite reč *your* [jɔ:] *tvoj, tvoja, tvoje*, itd.; *vaš, vaša, vaše*, itd. U ovoj reči nepoznat vam je dugi samoglasnik [ɔ:], koji je sličan našem *o* u reči *bol*. Pri izgovoru ovog samoglasnika usne su umereno zaokrugljene.

U sledećem tekstu imamo samo tri nepoznate reči: *friend* [frend] *prijatelj, drug*; *dad* [dæd] *tata*; *town* [taun] *varoš, grad*.

Dik stiže kući i predstavlja Pavla svojoj majci.

DICK Mother, this is my friend Pavle. Pavle, this is my mother.

Mrs. KNIGHT How do you do?

PAVLE How do you do?

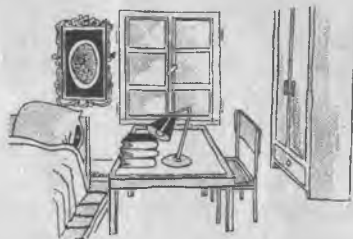
DICK Mother, where's Dad?

Mrs. KNIGHT He's in town.

PAVLE Where's my luggage?

DICK It's in my car.

Mrs. KNIGHT Pavle, this is your room.

Odgovorite na sledeća pitanja

Where's Mr. Knight's house? Where's Mr. Knight? Where's Pavle's luggage? Where's your house? Where's Pavle?

Prevedite na engleski

Kuća gospodina Najta je u Londonu. Ona je u Vest aveniji. Gde je vaša kuća? Ona je u Splitu. Gde je moj prijatelj Pavle? On je u Londonu.

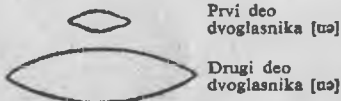
Sedmi čas

U prošlim lekcijama naučili smo oblike: *I'm, he's, she's, it's*. Sada ćemo vam dati pregled oblika prva tri lica jednine sadašnjeg vremena glagola *be* [bi:] *biti*.

Potvrdni oblici

	Puni	Skraćeni	
1. I	am [ai æm]	I'm [aim]	ja sam
2. you	are [ju: a:]	you're [juə]	ti si, vi ste
he	} is [iz]	he's [hi:z]	on
3. she		she's [ʃi:z]	ona } je
it		it's [its]	ono

U skraćenci *you're* [juə] javio se dvoglasnik [uə]. Možda ste i sami umeli da ga izgovorite pošto su vam oba dela u njemu poznata. Da biste bili sigurni da ste ga dobro izgovorili, mi ćemo vam ga objasniti. Kod ovog dvoglasnika treba naročito da pazite na to da početna tačka izgovora bude kratko englesko [u], a nipošto [u:]. Sa prvog dela, tj. [u] odmah pređite na kratko [ə]. Na početku dvoglasnika usne treba da su prilično zaokrugljene a pri kraju razvučene. (Uporedite sledeće dve slike.)

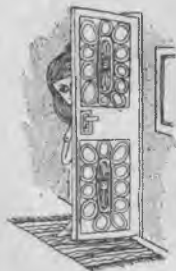

Uпитni oblici grade se kada se prvo stavi glagol pa imenica ili zamenica : *am I? are you? is he? is she? is it? is Betty?*

U kratkim odgovorima na pitanja koja počinju nekim oblikom glagola *be*, ponavlja se samo odgovarajući oblik glagola *be* i zamenica.

Pavle, are you in your room? Pavle, jesi li u sobi?
[*pavle, 'a:ju: injo:*ru:m]

Yes, I am. [*jes, ai*æm] Jesam.

Pitanja koja počinju nekim oblikom glagola *be* najčešće se kažu uzlaznom melodijom. Već smo objasnili jednom prilikom da se kod ove melodije glas penje od niskog do prilično visokog tona. Razume se da glas uvek počinje da se penje na najvažnijoj reči u rečenici. U gornjem primeru je to reč *room*. Prvi naglašeni slog (*are*) kaže se prilično visokim i ravnim tonom, što znači da se ponaša isto kao i kod silazne melodije.

Svakako ste već čuli reč *yes* [jes] *da*. Primetili ste da reč *yes* u Pavlovom odgovoru nismo preveli na naš jezik, jer mi u takvim odgovorima obično kažemo samo: *jesam, jesi*, itd. Glagoli *am, are* i *is* upotrebljavaju se u punom obliku kada se nadu na kraju rečenice: *Are you in your room? Yes, I am* [æm].

Pavle, is this your camera?
[*pavle, iz 'ðis 'jə:*kæmərə]

Pavle, je li ovo tvoj
fotografski aparat?

Yes, it is. [*jes, it*iz]

Jeste.

camera ['kæmərə] fotografski aparat

Kod višesložnih reči, kao što je reč *camera*, naglašeni slog ostaje ravan a svaki slog posle njega kaže se malo višim tonom. U stvari glas ne prestaje da se penje sve do kraja rečenice.

ðis
iz jə: kæ mə rə

Rečenični uzorak VII

Is	this	your camera?
----	------	--------------

Rečenični uzorak VIII

Are	you	in your room?
Is	Pavle	in his room?

Da bismo mogli obrazovati odrične oblike glagola *be* moramo naučiti rečcu *not* : *ne*. U ovoj reči nepoznat vam je samo glas [ɒ]. To je otvoren i kratak samoglasnik. Otvoreniiji je od našeg kratkog *o*. Pri izgovoru ovog engleskog samoglasnika usta su dosta otvorena, jezik je povučen unazad i nalazi se nisko u ustima. Usne su nezatno zaokrugljene. Najlakše ćete ga naučiti ako jezik stavite u položaj za englesko [a:] a usne sasvim malo zaokružite. Dakle, pokušajte da kažete *not* [nɒt].

[ɒ:]

Odrični oblici glagola *be* grade se kada se rečca *not* stavi iza glagola. U govoru se ta rečca vezuje sa glagolom i skraćuje, osim u prvom licu.

Odrični oblici glagola *be*

	Puni		Skraćeni	
1. I	am not [ai æm nɒt]	I'm not	[aim nɒt]	nisam
2. you	are not [ju: a: nɒt]	you aren't	[ju: a:nt]	niste
he	} is not [iz nɒt]	he	} isn't ['iznt]	nije
3. she		it		

umbrella [ʌm'brələ]
kišobran

Pavle, is this your umbrella? Pavle, je li ovo
[*pavle, iz'ðis 'jɔ:r ʌm'brələ] tvoj kišobran?

No, it isn't. [*nəu it'iznt] Nije.

Obratite pažnju na to da se u engleskom, za razliku od našeg jezika, ne može izostaviti imenica ili zamenica ispred ličnog glagolskog oblika. Možemo reći:

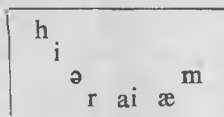
Is Dick in his room? Da li je Dik u svojoj sobi?

Yes, he is. Jeste.

Ili samo: Yes. Da.

Sličan slučaj imaćemo i u sledećem izrazu, koji je za vas nov. Ali prethodno treba da naučimo dvoglasnik koji se javlja u reči *here* [hiə] *ovde*. Dvoglasnik [iə] neće vam biti težak ako ste dobro naučili kratki samoglasnik [i], jer se za [iə] polazi od položaja za kratko [i], pa se zatim prelazi na položaj za kratko [ə]. Novi izraz koji smo maločas pomenuli jeste: *here I am* [*hiə ai*æm] *evo me*. Videli smo prvo da reč *here* znači *ovde*, i bukvalan prevod izraza *here I am* bio bi: *ovde sam ja*, ali mi vam nećemo engleske izraze prevoditi bukvalno, nego ćemo ih odmah prevesti u duhu srpskohrvatskog jezika, koliko nam je to moguće.

Izraz *here I am* obično se kaže silazno-uzlaznom melodijom. To znači da na reči *here* glas treba spustiti a na reči *am* podići. Reč *I* koja se nalazi između njih kaže se niskim ravnim tonom. To bi se moglo otprilike ovako predstaviti:

U sledećem dijalogu naučićete još i ove reči *key* [ki:] *ključ*, *bag* [bæg] *torba*, *tašna*, *pocket* ['pokit] *džep*. (Uzged da vam samo napomenemo da se englesko [p] razlikuje od našeg *p* uglavnom samo po tome što je jako aspirivano ispred naglašenog samoglasnika).

Where are you, Betty?
[ˈweə *a:ju:, ,beti]

Gde si, Beti?

Here I am.
[*hiə ai*æm]

Evo me.

Is my key in your bag?
[ˈiz maɪˈki: injə:*bæg]

Je li moj ključ
u tvojoj torbi?

No, it isn't.
[*nəu, it*iznt]

Nije.

Where is it?
[ˈweə*izit]

Gde je?

It's in your pocket.
[itsinjə:*pokit]

U tvom džepu.

Skratite podvučene oblike

(na primer: She *is not* Betty's mother. She *isn't* Betty's mother.)

I am not Dick's sister. You *are not* my friend. Dick *is not* in his room.
This *is not* my camera. You *are not* in West Avenue. This *is not* West Avenue.

Prevedite na engleski

Dik: Gde si, Beti?

Beti: (On je) u tvom džepu.

Beti: Evo me.

Pavle: *Dik*, gde je moj fotografski aparat?

Dik: Je li moj ključ u tvojoj torbi?

Dik: (On je) u tvojoj sobi.

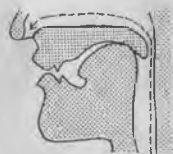
Beti: Nije.

Pavle: Hvala, *Dik*.

Dik: Gde je?

Osmi čas

Pre nego što Pavle ustane i dođe na svoj prvi doručak u Londonu, naučićemo još nekoliko izraza koje je neophodno znati da biste mogli voditi razgovor na engleskom. Ujutro se Englezi pozdravljaju sa *good morning* ['gud*mə:nɪŋ] *dobro jutro*. Reč *good* ste sigurno dobro izgovorili. U reči *morning* slovo *r* se ne čita, jer posle njega dolazi suglasnik. (Već smo vam jednom prilikom napomenuli da se u engleskom izgovoru koji ovde učimo slovo *r* ne čita na kraju reči: *car* [ka:].) Poslednji glas u ovoj reči je [ŋ]. Objasnili smo vam (Četvrti čas) da se taj engleski glas ispred glasa [k], na primer u reči *thanks*, izgovara isto kao što bismo mi izgovorili naš glas *n* u reči *tanka*. Prema tome, ako se englesko [ŋ] javi ispred engleskog [k] ili [g], tj. u grupi [ŋk] ili [ŋg], ono ne predstavlja nikakvu teškoću našim ljudima, jer se u našem jeziku tako isto izgovara glas *n* ako se nađe ispred *k* ili *g*. Međutim, u engleskom jeziku glas [ŋ] se uvek izgovara samostalno, bez glasa [g], ako se slova *ng* nađu na kraju reči. Evo kako ćete naučiti taj samostalni glas [ŋ]. Vrh jezika držite nisko u ustima, možete ga pritisnuti na donje zube, a usta jako otvorite. Zadnji deo jezika podignite ka nepcu kao za [g], a vazduh propustite kroz nos kao za [n]. U stvari cela veština je u tome da se naviknete da krajnje [ŋ] izgovarate bez glasa [g]. Sada se potrudite da kažete ['mə:nɪŋ].

Vi se možda sećate da smo pomenuli da se na pitanje *how are you? : kako ste?* mogu dati razni odgovori. Sada ćete čuti još jedan izraz koji se na engleskom upotrebljava kao odgovor na ovo pitanje: *very well* ['veri *wel] *vrlo dobro*. Ranije smo kazali da se englesko [l] izgovara kao naše *l* kada se nađe ispred samoglasnika ili glasa [j] (to je takozvano "svetlo" [l]). Ali kada se englesko [l] nađe ispred suglasnika ili na kraju reči, ono se izgovara drukčije, nego naše (to je takozvano "tamno" [l]). Takvo [l] imamo u reči *well* [wel]. Evo kako ćete ga izgovoriti. Stavite vrh jezika odmah iza gornjih sekutića, kao za "svetlo" [l], i istovremeno nastojte da izgovorite [ə:] ili [u]. Zadnji deo jezika podignut je kao za [ə:] ili [u]. Ako vam je ovaj glas suviše težak za učenje nemojte se oko njega mnogo mučiti — Englezi će vas razumeti i ako upotrebite naše *l* umesto njihovog.

Pri upoznavanju možete upotrebiti i izraz *I'm glad to meet you* [aim'gləd tə'mi:tju:] *milo mi je, drago mi je*. Ne dajemo bukvalan prevod tog izraza nego smo naveli onaj izraz koji se kod nas upotrebljava u sličnoj situaciji. Stoga ćemo ovaj izraz naučiti, ne analizirajući svaku pojedinu reč.

Gospođa Najt upitaće Pavla za doručkom: *tea or coffee?* [*ti: ə: *kəʃi] *čaj ili kafu?* Jasno je da to stoji za: *želite li čaj ili kafu?* Isto tako ona će upitati: *milk or lemon?* [*milk ə: *lemən] *mleko ili limun?* (Da li ste se setili da [l] u reči *milk* izgovorite kao “tamno” [l]?)

Ostalo nam je još da naučimo lične zamenice za prvo i treće lice množine: *we* [wi:] *mi*, i *they* [ðei] *oni, one, ona*. Verovatno ste umeli da izgovorite novi dvoglasnik [ei] u reči *they*. Za svaki slučaj daćemo vam njegov opis. Iz položaja za englesko [e] jezik se pomera u pravcu engleskog [i]. Kao kod svih engleskih dvoglasnika i kod ovog dvoglasnika je prvi deo duži i naglašen, a drugi je nenaglašen i slabije se čuje.

Danas ćemo preći i oblike množine sadašnjeg vremena glagola *be*.

Potvrdni oblici

	Puni	Skraćeni	
1.	<i>we are</i> [wi: a:]	<i>we're</i> [wiə]	<i>mi smo</i>
2.	<i>you are</i> [ju: a:]	<i>you're</i> [juə]	<i>vi ste</i>
3.	<i>they are</i> [ðei a:]	<i>they're</i> [ðeiə, ðeə]	<i>oni su</i>

I Love You smile

Znate kako se grade upitni oblici: *are we, are you, are they?* Odrične oblike takođe znate: *we are not*, itd. Odrični skraćeni oblici glase:

<i>we</i>	} aren't [a:n]	<i>nismo</i>
<i>you</i>		<i>niste</i>
<i>they</i>		<i>nisu</i>

U razgovoru koji sledi javlja se veznik *and* [ænd] *i*. Ova, kao i neke druge obične reči koje se često javljaju u govoru, ima nekoliko izgovora. Mi ćemo reč *and* ovde izgovoriti kao [ən]. Zbog čega, to ćete čuti drugi put.

Naučićemo još jedan izraz koji se ne može doslovno prevesti na naš jezik. Reč *late* [leit] znači *kasni, pozni*, a izraz *I'm late* (puni oblik je *I am late*) znači *zakasnio sam, you're late* (odn. *you are late*) *zakasnio si, zakasnili ste*, itd.

Sorry ['sɔri] je skraćeno od *I'm sorry* : *žao mi je*, ili *we're sorry* : *žao nam je*. Ceo izraz *Sorry we are late* znači *žao nam je što smo zakasnili, izvinite što smo zakasnili*. Samo *sorry!* znači *izvini(te)!*

Skraćeni oblik od *here is* jeste *here's* [hiəz].

Na kraju treba da naučimo još nešto o upotrebi silazne i uzlazne melodije. — U engleskom jeziku pozdravi se mogu reći silaznom ili uzlaznom melodijom. U pozdravu *good morning* ['gud*mɔ:nɪŋ] visokosilazni ton na reči *morning* ostavlja utisak srdačnosti, dok uzlazni i ton na ovoj reči zvuči živahno i veoma prijateljski.

Izrazi *please* i *thank you*, kada se nalaze na kraju rečenice, obično se kažu uzlaznim tonom. Pošto mu je stalo da bude učtiv, Pavle će reći *thank* i *please*, u odgovorima *I'm fine, thank you; Tea, please* i *Lemon, please* izgovoriti uzlaznim, a reči *fine, tea* i *lemon* visoko-silaznim tonom.

U pitanjima *Tea or coffee?* i *Milk or lemon?* gospođa Najt će upotrebiti uzlazni ton na rečima *tea* i *milk*, jer želi da nagovesti da postoji još neka mogućnost izbora, dok će reči *coffee* i *lemon* izgovoriti nisko-silaznim tonom koji u ovom slučaju označava kraj izbora.

Diku je iskreno žao što su on i Beti zadocnili na doručak, te će zato izvinjenje *Sorry we are late* [*səri wiə*leit] u tom smislu i izgovoriti, tj. reč *sorry* visoko-silaznim a reč *late* uzlaznim tonom.

Pavle stiže na doručak i nama neće biti teško da razumemo razgovor koji će se voditi za stolom, jer smo većinu reči i izraza iz tog razgovora već naučili.

PAVLE Good morning, Mrs. Knight. How are you?

Mrs. KNIGHT Good morning. I'm very well, thank you. How are you, Pavle?

PAVLE I'm fine, thank you.

Mrs. KNIGHT This is my husband John. This is Dick's friend Pavle.

Mr. KNIGHT I'm glad to meet you, Pavle.

Mrs. KNIGHT Tea or coffee, Pavle?

PAVLE Tea, please.

Mrs. KNIGHT Milk or lemon?

PAVLE Lemon, please.

Mr. KNIGHT Where are Dick and Betty?

Mrs. KNIGHT They're late this morning.

DICK Here we are. Good morning. Sorry we are late. Dad, here's your newspaper.

Nepoznate reči

husband [ˈhʌzbənd]	suprug, muž	this morning [ðɪsˈmɔːnɪŋ]	jutros
please [pliːz]	molim	newspaper [ˈnjuːspɛɪpə]	novine
John [dʒɒn]			

Zapamtite sledeće izraze

Good morning.	Dobro jutro.
How are you?	Kako ste (si)?
I'm very well, thank you.	Hvala, vrlo dobro.
I'm fine, thank you.	Hvala, izvrsno (sjajno).
I'm glad to meet you.	Drago mi je (što smo se upoznali).
Here we are	Evo nas!
I'm sorry.	Žao mi je.
Here's your newspaper.	Evo ti novine, evo tvojih novina.

Stavite sledeće rečenice u upitan oblik

(na primer: Dick is late. Is Dick late?)

Dick and Betty are late. They are late. This is your husband. That is his newspaper. You are sorry.

Skratite podvučene oblike

(na primer: *I am* sorry. I'm sorry.)

We are late. *I am* sorry *we are* late. You *are not* late. This *is not* my newspaper. They *are not* in London.

Prevedite sledeći razgovor na engleski

Pavle: Dobro jutro. Kako ste?

Gospoda Najt: Hvala, vrlo dobro.

Pavle: Jesam li zadocnio?

Gospoda Najt: Niste. Dik i Beti su jutros zakasnili.

Želite li čaj ili kafu, Pavle?

Pavle: Čaj, molim.

Gospoda Najt: Jesu li ovo vaše novine, Pavle? (Is this . . .)

Pavle: Nisu.

f

Deveti čas

1 Pošto smo dosad dobro uvežbali glagol *be*, neće nam biti teško da naučimo glagol *have* [hæv] *imati*. Kod glagola lice se obeležava ličnim zamenicama, koje mi već dobro poznajemo, a ne različitim nastavcima. U sadašnjem vremenu glagol *have* ostaje nepromenjen kroz sva lica osim u trećem licu jednine, koje glasi *has* [hæz]. U govoru se veoma često upotrebljavaju skraćeni oblici, pa ćemo i njih naučiti.

Sadašnje vreme glagola *have*

Potvrđni oblici

Jednina

	Puni		Skraćeni	
1.	I	have [hæv]	I've [aiv]	imam
2.	you	have [hæv]	you've [ju:v]	imaš
3.	he	has [hæz]	he's [hi:z]	ima
	she		she's [ʃi:z]	
	it		it's [its]	

Množina

1.	we	have [hæv]	we've [wi:v]	imamo
2.	you		you've [ju:v]	imate
3.	they		they've [ðeiv]	imaju

Upitni oblici grade se na isti način kao kod glagola *be*, tj. kada se prvo stavi glagol, pa imenica ili zamenica: *have I, have you*, itd. Odrični oblici grade se dodavanjem rečice *not* posle glagola u potvrđnom obliku: *I have not, you have not, he has not*, itd.

Skraćeni odrični oblici

I you	} haven't ['hævnt]	nemam	we	} haven't ['hævnt]	nemamo
		nemaš			you
he	} hasn't ['hæznt]	nema	they	}	nemaju
she					
it					

2 *Kratki odgovori*. Videli smo da se na pitanja koja počinju glagolima *am, is, are*, a ne nekom upitnom reči, obično daju kratki odgovori koji počinju sa *yes* ili *no*, a prati ih samo zamenica i glagol. *Is Pavle in London? Yes, he is*. Takvi isti kratki odgovori daju se i sa glagolom

have. (*Have* i *has* upotrebljavaju se u punom obliku kad se nađu na kraju rečenice i onda se izgovaraju kao [hæv] i [hæz].)

Have you a car?

Imate li kola?

Yes, I have.

Imam.

3 Sigurno ste već uočili da smo ispred imenica uvek stavljali reči *this, that, my, your, his*, ili lično ime u prisvojnom obliku. Takve reči nazivamo odrednicama. Za razliku od našeg jezika, imenica u jednini mora biti određena jednim od pomenutih oblika ili članom. (Ovo se pravilo ne odnosi na imenice kao što su *milk, tea, coffee*, koje nemaju množinu.) Sada ćemo naučiti neodređeni član *a* [ə], *an* [ən]. Oblik *a* stavlja se ispred reči koja počinje suglasnikom, a *an* ispred reči koja počinje samoglasnikom.

a car [ə'ka:], *an* Austin [ən'əstɪn]

Neodređeni član ima razne funkcije, sa kojima ćemo se postepeno upoznavati. Počecemo od njegove najčešće upotrebe.

I have *a* camera.

Imam fotografski aparat.

Neodređeni član vodi poreklo od broja *one* [wʌn] *jedan*, pa u navedenom primeru ima približno to značenje. On se na naš jezik veoma retko prevodi.

Sad evo nekoliko novih reči koje će vam biti potrebne da biste mogli da pratite tekst: *on* [ɒn] *na*, *table* ['teɪbl] *sto*, *television set* ['teli.viʒ(ə)n'set] *televizijski aparat*, *our* ['aʊə] *naš*, *living-room* ['lɪvɪŋrʊm] *dnevna soba*.

Pavle has *a* camera.

Pavle ima fotografski aparat.

[ˈpavle hæzə*kæməərə]

Have you *a* camera, Pavle?

Pavle, imaš li fotografski aparat?

[ˈhævju: ə*kæməərə, pavle]

Yes, I have.

Imam.

[*jes, ai'hæv]

Where is it?

Gde je?

[ˈweər *ɪzɪt]

It's on my table.

Na mom stolu.

[ɪtsɒnmaɪ*teɪbl]

Have you *a* television set, Mrs. Knight?

Imate li televizijski aparat, gospođo Najt?

Yes, I have.

Imam

Where is it?

Gde je?

It's in our living-room.

U našoj dnevnoj sobi.

Obratite pažnju na kombinaciju dvoglasnika [au] i samoglasnika [ə] u reči *our* ['auə] naš. Ovde se glas [u] veoma slabo čuje, tako da ['auə] neki Englezi izgovaraju kao [a:ə]. Uzgred da vam pomenemo da je engleski suglasnik [ʒ] (javlja se u reči ['teli.viʒ(ə)n]) sličan našem ž.

Ranije ste čuli (Sedmi čas) da se pitanja koja počinju nekim oblikom glagola *be* najčešće kažu uzlaznom melodijom. Isti je slučaj i sa pitanjima koja počinju nekim oblikom glagola *have*. (U gornjim primerima uzlaznim tonom treba izgovoriti reči [*ka:, *kæməə, i *teli.viʒn].)

Rečenični uzorak IX

Pavle	has	a camera
We	have	a television set

Rečenični uzorak X

Has	Pavle	a camera?
Have	you	a television set?

BETTY Have you a car, Pavle?

PAVLE Yes, I have.

BETTY What make is it?

PAVLE It's a Fiat.

BETTY What colour is it?

PAVLE It's green. What make is your father's car?

BETTY It's an Austin.

PAVLE What colour is it?

BETTY It's black.

Nepoznate reči

what make ['wɒt'meik] koje
marke

Fiat [fiət] Fiat

colour ['kʌlə] boja

what colour : koje boje

green [gri:n] zelen

Austin ['ɒstɪn] Ostin

black [blæk] crn

Zapamtite sledeće izraze

What make is your car?

What colour is your car?

Koje su marke vaša kola?

Koje su boje vaša kola?

U

Odgovorite na sledeća pitanja

Has Pavle a camera? Where is it? Has Mrs. Knight a television set? Where is it? What colour is Pavle's car? What make is it? What make is Mr. Knight's car? Have you a car? Have you a television set?

Popunite prazna mesta odgovarajućim rečima

Have you _____ camera? _____ colour is your bag? _____ make is his car? Has Mr. Knight _____ car? Pavle's camera is _____ his table.

Skratite podvučene oblike

I have a television set in my living-room. You *have not* a camera. He *has not* a television set. We *have not* a car. They *are not* late. I *have not* a camera.

Prevedite na engleski

Imate li televizijski aparat? Imam. Gde je? U našoj dnevnoj sobi. Ima li Pavle kola? Ima. Koje su marke? Fiat. Koje su boje kola gospodina Najta? Ona su crna. Imate li vi fotografski aparat? Nemam.

Deseti čas

Vreme je da naučimo da brojimo bar do deset.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
one	two	three	four	five	six	seven	eight	nine	ten
[wʌn]	[tu:]	[θri:]	[fɔ:]	[faiv]	[siks]	['sevn]	[eit]	[nain]	[ten]

Kad smo naučili brojeve odmah moramo naučiti i oblik množine imenica, jer upotreba brojeva većih od *one* zahteva oblik množine imenica. Množina imenica gradi se kad se na oblik jednine doda nastavak *-s* (docnije ćemo naići na imenice koje zahtevaju nastavak *-es*). Nastavak *-s* čita se kao [s] posle glasova [p, t, k, f, θ], a kao [z] posle svih samoglasnika i većine zvučnih suglasnika: *one pocket* ['wʌn 'pɒkɪt]: *two pockets* ['tu: 'pɒkɪts], *one key* ['wʌn 'ki:] : *two keys* ['tu: 'ki:z]. Ima nekoliko imenica koje obrazuju množinu na nepravilan način. Jedna od njih je

child [čaild] *dete*, *children* [čildrən] *deca*. (Engleski glas [č] nešto je mekši od našeg č).

one boy
[wan boi]

two boys
[tu: bɔiz]

many boys
[meni bɔiz]

U reči *boy* [bɔi]: *dečak* javlja se dvoglasnik [ɔi]. Za ovaj dvoglasnik jezik se iz položaja za kratko [ɔ] (kao početna tačka može se uzeti i zatvorenija varijanta kratkog [ə]) pomera u pravcu kratkog [i]. Ovaj drugi deo dvoglasnika [i] jedva se čuje pri izgovoru. Za prvi deo dvoglasnika usne su malo zaokrugljene a za drugi deo prelaze u neutralan položaj. Uporedite položaj usana na slikama.

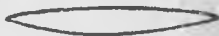
Prvi deo
dvoglasnika [ɔi]

Drugi deo
dvoglasnika [i]

Da bismo umeli da postavljamo pitanja u vezi sa brojevima, treba prvo da se setite reči *how* [hau] *kako*, i da naučite reč *many* ['meni] *mного*. Ceo izraz glasi *how many* ['haumeni] *koliko*. (U ovom uzrazu reč *many* često gubi svoj naglasak.)

Dosad smo prešli skoro sve glasove u engleskom jeziku. U današnjem razgovoru pominje se reč *girl* [gɜ:l] *devojičica*, *devojka*. Glas [ɜ:] u toj reči ujedno je i poslednji samoglasnik čiji izgovor treba da naučimo. [ɜ:] je sličan glasu [ə], samo je dug. Kod dugog [ɜ:] naročito treba obratiti pažnju na položaj usana. One ne smeju biti zaokrugljene već, naprotiv, razvučene kao za dugo [i:]. Najlakše ćete ga naučiti ako vrh jezika stavite na donje prednje zube, usta otvorite sasvim malo, (jer razmak između vilica mora biti veoma mali) a usne razvučete u osmeh. Tako nasmejani izgovorite dugo [ɜ:].

[ɜ:]

Who's this, Betty? Ko je ovo, Beti?

It's my brother Jim. To je moj brat Džim.

And who's that? A ko je ono?

It's my sister Helen. To je moja sestra Helena.

W

Rečenični uzorak XI

How many children	has	your sister?
How many children	have	you?

PAVLE How many brothers and sisters have you, Betty?

BETTY I've one sister and two brothers.

PAVLE Are they in London?

BETTY No, they aren't. Jim is in Manchester and Helen is in Hollywood.

PAVLE Are they married?

BETTY Jim is married and has one child.

PAVLE Is it a boy or a girl?

BETTY It's a boy. My sister Helen is also married. She has three children, two boys and a girl.

Nepoznate reči

how many ['hau 'meni] koliko

Manchester ['mænʃɪstə] Mančester

and [ænd, ən(d)] i

Hollywood ['hɒliwud] Holivud

married ['mærid] oženjen, udata

or [ɔ:] ili

also ['ɔ:lsəu] takođe

brother ['brʌðə] brat

Umetnite izostavljene oblike

___ many sisters have you? ___ colour is his car? ___ many children has Helen? ___ make is your car? ___ car is that? ___ father is Mr. Knight?

Prevedite na engleski

Koliko braće i sestara ima Beti? Ona ima jednu sestru i dva brata. Koliko dece imaju gospodin i gospođa Najt? Oni imaju četvero dece. Gde su Dik i Beti? Oni su u Londonu. Gde je Pavle? On je takođe u Londonu. Da li je Pavle oženjen? Nije. Da li su Džim i Helena u Londonu? Nisu. Gde su oni? Džim je u Mančestru, a Helena je u Holivudu. Džim je oženjen i ima jedno dete. Helena je udata i ima troje dece.